

Kronika tak řečeného Dalimila

Autorství

K dílu se v době vzniku nikdo nepřihlásil a ani v opisech, ať už starších či mladších, se nevyskytuje zmínka o nějakém Dalimilovi. Anonymní kroniku chybně přisoudil v 17. století Tomáš Pěšina z Čechorodu boleslavskému kanovníkovi Dalimilovi Meziříčskému, který je zmíněn v Hájkové kronice. Tato postava je navíc historicky nedoložená.

Od třicátých let 20. st. vzniká celá řada teorií, které se snaží přiřadit kroniku konkrétní osobě. Před tím se většina historiků snažila spíše o společenské zařazení autora.

S jednou z prvních teorií přišel historik Josef Vítězslav Šimák, který se pomocí nepřímých důkazů pokusil dokázat, že dílo napsal kanovník Hynek z Dubé. Tuto teorii kritizoval Josef Beran, který nepopřel jeho argumenty, ale interpretoval je jinak s tím výsledkem, že autorem by měl kanovník Havel z Limberka. Podle dalších teorií mohl být „Dalimil“ členem johanitského řádu, snad z rodu Lemberků.

V padesátých letech se pokusil František Michálek Bartoš přisoudit autorství kronikáři Františku Pražskému, který byl stoupencem biskupa Jana IV. z Dražic. Toho samotného se pokusil jako autora označit hudební vědec Mirko Očadlík.

Stále vznikají další teorie o identitě „Dalimila“, ale ani názor na jeho postavení není jednotný. Podle některých byl šlechtic, podle jiných šlechtic s nižším svěcením, nebo kněz.

Obsah

Pokud je v opisech dílo nějak pojmenované, je to buď „Kronika“ nebo „Kronika česká“. Sám autor ji také „Kronikou“ nazývá v prologu a epilogu.

Jak už bylo řečeno při předchozích referátech, ve středověku nebyl pojem kronika přesně vymezen, mohlo se jednat o chronologicky řazené dílo rekonstruující minulost, hagiografický, nebo biografický spis. Jak autor sám píše, chtěl napsat kroniku „o českých skutečích“

Ve zhruba 4600 verších „Dalimil“ vykládá české dějiny od biblických počátků do roku 1314.

V opisech je text rozdělen do více než sta kapitol, které jsou většinou nadepsané. Počet kapitol kolísá, zejména v novějších opisech či vydáních je místo obvyklých 103 kapitol 106. Jednotlivé kapitoly jsou zpracované s rozdílnou důkladností, rozsahem a věcnou spolehlivostí.

Částečně se to odvíjí i od použitých pramenů. Autor podle svých slov vychází ze starších českých kronik a to z kroniky „boleslavské, pražské nebo břevnovské, opatovické a vyšehradské“ Tyto kroniky „Dalimil“ také hodnotí. (rozvedu v ústním podání)

Autor starší dějiny českého národa přizpůsobuje svým potřebám, jsou to tedy dějiny psané z pohledu české šlechty a pro její potřebu. Kronika se snažila zvýraznit postavení české šlechty (proto například Kosmova kronika nevyhovovala) a odsoudit šlechtu německou nebo „poněmčelou“ na našem území. Také poukazuje na prohřešky soudobé šlechty a interpretuje historické události na základě skutků „správných“ starších šlechticů. Dále pochopitelně zastává konzervativní názory, jako například výsadní postavení krále a jeho odpovědnosti vůči lidu a království.

Na rozdíl také od jiných středověkých kronik, není „Dalimilova kronika“ důsledně analisticky řazená, je to způsobeno formou, kterou autor pro zpracování zvolil. Používá „větne orientovaný bezrozměrný verš“, který je blízký mluvenému projevu, prostou syntaktickou stavbu a slovníku sdělovacího jazyka.

Význam

V minulosti byla kronika významná zejména v případech tzv. národního ohrožení, zejména jak pro své postavení první česky psané kroniky, tak i výrazně protiněmecký pohled. V době husitství poskytovala argumentační materiál pro Krátké sebrání z kronik českých k výstraze věrných Čechův. V době stavovského povstání byla poprvé vydána v tištěném vydání. V době

národního obrození plnila stále ještě uvědomovací úlohu, jak o tom svědčí edice Václava Hanky nebo Františka Faustina Procházky.

Dnes je kronika cenná pro historiky zejména pro vhléd do kontextů přemyslovské doby, zejména z pohledu české šlechty. Události jsou jinak datovány spíše výjimečně, a přestože dílo v podstatě sleduje chronologický postup, je chronologie spíše relativní.

Dochování

Kronika byl už v době svého vzniku velice populární, o čemž svědčí i celá řada dochovaných zlomků a rukopisů. Nejstarší jsou tzv. Hanušovy a Hradecké zlomky z první poloviny 14. století, dnes uložené v Národní knihovně a knihovně Národního muzea v Praze.

U rukopisu lze díky textovým proměnám sledovat tři verze díla. Do první verze lze řadit rukopis cambridgeský, františkánský a vídeňský, které postupnými úpravami kolem 15. st. přerostly v druhou verzi. Do té lze řadit rukopisy lobkovický, cerronský, Pelclův a furstenberský. Po asi polovině století následovala úprava staršího textu, kterou pravděpodobně provedl písař J. Pinvička.

Kronika byla i přeložena do němčiny a latiny. Je dochovaný německý veršovaný rukopis z konce 14. století, který je uložen v Archivu Pražského hradu.

Latinský překlad se dochoval pouze v tzv. Pařížském zlomku, který vznikl pravděpodobně v první polovině 14. století, a je dnes majetkem Národní knihovny.

Edice

Staročeská kronika tak řečeného Dalimila 1-2. Vydání textu a veškerého textového materiálu.

Eds. J. Daňhelka, K. Hádek, B. Havránek, N. Kvítková. Praha 1988.

FRB III. <http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=142&page=9>

Literatura

BLÁHOVÁ, Marie. *Staročeská kronika tak řečeného Dalimila v kontextu středověké historiografie latinského kulturního okruhu a její pramenná hodnota*. [Díl] 3, Historický komentář. Dalimil. Praha: Academia, 1995.

FORST, Vladimír, a kol. *Lexikon české literatury : osobnosti, díla, instituce. 1. A-G*. Praha: Academia, 1985

ŠŤASTNÝ, Radko. *Tajemství jména Dalimil*. 1. vydání. Praha: Melantrich, 1991.